

Výsledky musíme umět prezentovat

V závěru letošního července byl do čela České akademie zemědělských věd (ČAZV), která soustřeďuje pracovníky zemědělského výzkumu, vývoje a vzdělávání, zvolen ředitel Výzkumného ústavu pícninářského, spol. s r. o., RNDr. Jan Nedělník, Ph.D. Akademie byla zřízena jako příspěvková organizace Ministerstva zemědělství a kromě svého poslání ovlivňovat vědeckou úroveň výzkumné činnosti a vzdělávání v oboru je také vědeckým poradním orgánem ministra zemědělství. To vše s sebou nese řadu aktivit, proto jsme se zeptali nového předsedy ČAZV, které z nich považuje za nejdůležitější a také na to, co čeká akademii v příštích letech

Oldřich Přibík

Byl jste nedávno zvolen předsedou ČAZV, jaké jsou vaše priority v této funkci a kam hodláte naměřovat činnost akademie v příštích letech?

Děkuji za váš dotaz a dovoluji mi, abych jej využil jako poděkování členům předsednictva za jejich důvěru. Budu se snažit naplnit očekávání. V následujícím čtyřletém období chci navázat na práci vedení akademie v minulém období s intenzivnějším zaměřením na její prezentaci. Chci, aby akademie byla více vidět a chci touto cestou poděkovat vašemu vydavatelství, konkrétně panu řediteli Sedláčkovi, za možnost prezentovat naši organizaci nejen na stránkách týdeníku Zemědělec. V současné době ČAZV není aktivní na sociálních sítích, svoji činnost a výsledky svých členů podle mého názoru neprezentuje dostatečně veřejnosti. Toto je jedna z oblastí, kterou chci změnit.

ČAZV je organizací založenou na individuálním členství osobností, které svou prací významně přispívají k rozvoji daného oboru. Při respektování pravidel, která členství v akademii umožňují, chci přivést mladší kolegy, propagovat ČAZV tak, aby pro ně byla atraktivní.

Přál bych si, aby ČAZV intenzivněji spolupracovala s Ministerstvem zemědělství při formulování strategických cílů, a to jak v obecné rovině priorit, tak v rovině odborné. Chci nabídnout ministrově součinnost při zpracování odborných stanovisek, názorů na aktuální otázky zemědělství, potravinářství či lesnictví, rovněž vývoj a orientaci aplikovaného výzkumu a popularizaci výsledků.

Jednou z oblastí, za které si všichni moji předchůdci zaslouží velké poděkování, je vydavatelská činnost ČAZV. V České republice pro oblast zemědělských věd existují dva zásadní vydavatelství. Jedním z nich je vaše vydavatelství pro oblast odborných publikací a tím druhým je

ČAZV jako vydavatel 11 vědeckých časopisů, z nichž většina má impakt faktor, čímž významně přispívá k rozvoji zemědělského výzkumu, základního i aplikovaného. Udržení a zejména zlepšování této činnosti je tedy další z priorit, kdy se budu v první řadě snažit zvyšovat úroveň vydavatelské činnosti včetně zlepšování podmínek i pro práci redaktorek a editorů.

Hodně se v poslední době mluví o spolupráci vědců s praxí, jak se tato spolupráce daří členům akademie a můžete uvést nějaké pozitivní příklady?

Jak jsem již zmínil v odpovědi na první otázku, ČAZV je organizací založenou na individuálním členství, členové akademie jsou zaměstnanci výzkumných ústavů či univerzit a podmínky pro spolupráci s praxí jsou vytvářeny právě na úrovni mateřských organizací. Nicméně, kvalitní aplikovaný výzkum nelze bez smysluplné spolupráce s praxí podle mého názoru provádět, proto současné trendy intenzivnější spolupráce s praxí vítám. Dobré příklady spolupráce členů s praxí jsou zrovna příležitostí ztraktivnější ČAZV pro nové kolegy, ČAZV jim může nabídnout širší publicitu jejich práci a příležitost zviditelnění.

Ze své praxe vám mohu představit hned několik příkladů transferu výsledků. Aplikace z poznatků protierozní ochrany půdy do technologií pěstování plodin na orné půdě, celá řada rostlinolékařských opatření, která jsou zaváděna praxí, má základ ve výzkumných ústavech. Nové poznatky genetiky, ať už jsou to znalosti o vlastnostech genotypů, o markerování jednotlivých znaků, jsou také přímo uplatňovány ve šlechtitelské praxi. A samozřejmě odrůda jako významný výsledek výzkumu je tím nejlépe hmatatelným důkazem. Na druhé straně je třeba zmínit, že spolupráce má určitě rezervy. Základem je efektivní komunikace a popularizace.

Prostředí zemědělského aplikovaného výzkumu je z tohoto pohledu specifické právě v tom, že

■ Otázky pro ...

... Jana Nedělník, předsedu ČAZV

uživateli výsledků jsou tisíce a je někdy obtížné komunikovat právě s jedním farmářem. Což na druhé straně může být výhodou, potenciál uživateli je širší než například v případě přesného strojírenství.

V tomto směru považuji za důležité intenzivnější spolupráci se zástupci nevládních organizací, zejména Agrární a Potravinářskou komorou. Oběma partnerům již odešla nabídka na osobní schůzky.

Mají dnes vědci a výzkumníci vůbec zájem spolupracovat s konkrétními firmami v rámci aplikovaného výzkumu, nebo je pro ně jednodušší se za současných podmínek zabývat výzkumem základním?

Podle mého názoru ve vyspělém státě musí vedle sebe existovat kvalitní základní a aplikovaný výzkum a musí končit transferem inovací do praxe. Někdy mám pocit, že ztrácíme dost energie združňováním významu tu jednoho, tu druhého typu výzkumu a přitom pro rozvoj společnosti jsou potřeba oba. Samozřejmě k diskusi jsou otázky spojené s rozměrem českého výzkumného prostoru, s národními prioritami či se způsoby financování výzkumné činnosti. Ale bez inovací se nejen zemědělství, ale i celá společnost nepohne kupředu. Výzkumníci musí mít zájem spo-

lupracovat s firmami, ta spolupráce musí být racionální, ekonomicky výhodná pro obě strany a nesmíme příliš času trávit právě nad neplodnými diskusemi. Dnes soukromý sektor investuje do oblasti výzkumu částky vyšší, než poskytuje veřejný sektor. To platí pro celostátní úroveň a pro všechny obory. Svědčí to o zájmu firem o inovace, ale samozřejmě lze najít ještě účinnější stimuly pro ještě užší spolupráci. Odpočitatelné položky na výzkum jsou dobrou cestou, dnes ale naráží na ne úplně jednotné výklady jednotlivých finančních úřadů, což tuto nepřímou podporu negativně ovlivňuje. V ekonomické oblasti by se daly najít určité i další nástroje, jak ještě zvýšit stimulaci investic podnikatelských subjektů do výzkumu například cestou odpočtu daňových a sociálních odvodů apod.

Toto jsou některá témata, která bych rád diskutoval s předsedkyní Akademie věd ČR, které jsem osobně setkání nabídl.

Jsou u nás v současné době dobré podmínky pro zemědělský výzkum?

Není možné se neustále vracet do historie, přesto si na úvod odpovědi k této otázce dovoluji krátkou reminiscenci. V období po politických změnách byla tendence mnohé výzkumné kapacity zredukovat či zrušit. Privatizací mnohých výzkumných pracovišť se podařilo zachovat poměrně stabilní výzkumnou základnu v resortu zemědělství s dobrým regionálním rozložením. Výzkumné kapacity jsou soustředěny do veřejných výzkumných institucí, privátních výzkumných ústavů a na univerzity. Z těchto institucí je také převážná část členů naší akademie. Troufnu si tvrdit i s odkazem na klasiku, že sice občas spolu soupeří, ale přesto spíše převládá synergický efekt a spolupráce výzkumných institucí resortu je poměrně široká. ČAZV plně podporuje samostatnou rozpočtovou kapitolu pro výzkum, kterou má Ministerstvo zemědělství a která je pro tuto spolupráci stěžejní. Je to velká

výhoda oproti jiným resortům, které musejí své priority komunikovat například s Technologickou agenturou ČR. ČAZV se podílela na tvorbě koncepce výzkumu v rámci resortu a nabízí své odborníky také při hodnocení projektů v rámci soutěží Národní agentury pro zemědělský výzkum. Byli jsme poměrně kritičtí k průběhu poslední veřejné soutěže a musím ocenit postoj Ministerstva zemědělství a odboru výzkumu a jejich snahu o věcnou a racionální debatu. Nevím, jestli kolegové se mnou budou souhlasit, ale domnívám se, že podmínky nejen pro zemědělský výzkum v ČR nejsou špatné, jde pouze o to, disponibilní veřejné prostředky využít efektivně a rozdělovat je na základě skutečně dosažených výsledků.

Jak konkrétně probíhá a bude probíhat spolupráce akademie jako vědeckého poradního orgánu ministra zemědělství s jeho úřadem a jaké jsou její vztahy s nevládními agrárními organizacemi?

Spolupráce s úřadem ministra zemědělství je velmi úzká a v poslední době nabývá na intenzitě. Členkou předsednictva ČAZV je ředitelka odboru výzkumu Ing. Pavlína Adam. Jsem velmi rád, že pravidelným účastníkem jednání předsednictva je náměstek ministra Ing. Pavel Sekáč. O některých konkrétních výstupech spolupráce jsem se již zmínil, ať už to byla koncepce výzkumu nebo soutěže. Zanedlouho se potkáme na agrosalonu Země žive, kde již tradiční součástí slavnostního zahájení je předání cen ministra za nejlepší výsledek výzkumu a za nejlepší práci mladého výzkumníka. Obě soutěže garantuje z pohledu hodnocení ČAZV. S agrární i potravinářskou komorou jsou podepsány dohody o spolupráci, které uvozují rámec pro diskusi. V osobních debatách s představiteli nevládních organizací bych rád předložil, ale na druhé straně i rád slyšel náměty na konkrétní spolupráci. Dalším příkladem spolupráce je podzimní konference pořádaná

troubským výzkumným pracovištěm ve spolupráci s ministerstvem, ČAZV a Agrární komorou ČR, která přináší každoročně prezentace mnoha desítek odborných příspěvků a nabízí tak aktuální přehled o dění v českém výzkumu.

Můžete stručně zmínit konkrétní výsledky činnosti ČAZV a zhodnotit, jak si stojí ve srovnání s obdobnými institucemi v zahraničí?

Když ČAZV před třemi roky přebírala předsednictví Unie evropských zemědělských akademií od Švédské královské zemědělské akademie, byli jsme spolu s dalšími kolegy na krátké návštěvě Stockholmu. Jednání probíhala v historické budově švédské akademie s úžasnou knihovnou. Kromě obecných publikací jsme jako dárek přivezli aktuální čísla našich vědeckých časopisů. Od švédských kolegů jsme slyšeli jen slova uznání, že naše relativně malá akademie je schopna pravidelně vydávat jedenáct mezinárodně uznávaných vědeckých časopisů! Proto chci nejen udržovat vydavatelskou činnost ČAZV, ale vyvířet lepší podmínky pro práci redakčního týmu. Už jenom to, že v časopisech vydávaných v ČR publikují autoři z desítek zemí světa, je podle mého názoru hodno respektu. A dobře reprezentuje nejen akademii, ale také Ministerstvo zemědělství a celý český zemědělský výzkumný sektor. Členství v již zmiňované unii evropských akademií je aktivním příspěvkem do diskuse o zemědělském výzkumu v Evropě. V současné době je naše akademie místopředsednickou zemí. Zemědělské akademie existují ve většině evropských zemí, mají různou strukturu, od učených společností s přísně limitovaným počtem členů, jako například ve Francii, až po řídicí orgány zemědělského výzkumu s portfoliem výzkumných ústavů jako třeba v Bulharsku. Věřím, že naše akademie má dobré renomé založené na dlouhé historii a v následujícím období se budu snažit o její další rozvoj. ■